Skolverket

6–16 år

Europeisk språkportfolio

LÄRARHANDLEDNING

Förord

Våra attityder till andra språk och kulturer grundläggs tidigt. Därför är det viktigt att från början väcka barnens och elevernas intresse för språk och uppmärksamma och uppmuntra att man lär sig flera språk. För barn och ungdomar är språkutveckling av avgörande betydelse för självkänsla, identitet och lärande. Det är också därför angeläget att elever och lärare dokumenterar och följer varje elevs språkutveckling och språkinlärning.

Vid Europarådets ministerkonferens hösten 2000 beslöt medlemsländernas utbildningsministrar att Europeisk språkportfolio ska introduceras i de olika medlemsländerna. Europeisk språkportfolio grundar sig på Gemensam europeisk referensram för språk (GERS). Denna forskningsbaserade referensram har fått stort genomslag och är ett värdefullt referenssystem i olika länders kursplaner, materialproduktion och bedömning av elevers språkkunskaper. Intresset för Europeisk språkportfolio är stort och de flesta länder i Europa deltar i Europarådets utvecklingsarbete.

Europeisk språkportfolio är ett pedagogiskt verktyg som bidrar till att eleven blir medveten om sitt eget lärande och sin språkutveckling. Det finns idag tre varianter av Europeisk språkportfolio i Sverige som har validerats av Europarådet. De har utarbetats för elever 6–11 år, 12–16 år respektive 16+.

Syftet med Europeisk språkportfolio är att tidigt väcka motivation och uppmuntra att man lär sig språk samt att kontinuerligt dokumentera elevers språkliga erfarenheter och färdigheter. För elever som har andra modersmål än svenska kan språkportfolion bli ett viktigt dokument som stärker deras språkutveckling i modersmålet.

Denna handledning tar upp de två portfolior som finns för åldersgrupperna 6–11 år och 12–16 år. Handledningen inleds med bakgrundsbeskrivningar av Europarådets arbete med språk. Därefter kommer en beskrivning av Europeisk språkportfolio och hur man kan arbeta med den. Avslutningsvis kommer instruktioner för hur man kan använda Europeisk språkportfolio för de två åldersgrupperna. Materialet kan också laddas ner från **www.skolverket.se**.

Ett flertal lärare och elever har medverkat i utprövningar och lämnat värdefulla synpunkter under arbetets gång.

Vi hoppas att du och dina elever kommer att ha glädje och nytta av Europeisk språkportfolio.

Innehåll

Bakgrund och metodik

Europarådets arbete med språk ... 4
- Bakgrund och historik ... 5
- Referensramen ... 5

Vad är Europeisk språkportfolio? (ESP) ... 7
- Syfte ... 8
- Funktion ... 8
- Innehåll ... 9
- ESP i Sverige ... 10

Att arbeta med Europeisk språkportfolio ... 11
- Portfoliometodik ... 12
- Syftet med ESP ... 13
- Arbetsgång ... 14
- Ansvar ... 16
- Checklistor ... 17

Förslag och instruktioner

Europeisk språkportfolio 6–11 år ... 19
- Frågeformulär för de yngsta eleverna (6–7 år) ... 20
- Dossier ... 21
- Språkbiografi ... 22
- Språkpass ... 25

Europeisk språkportfolio 12–16 år ... 28
- Språkpass ... 30
- Språkbiografi ... 32
- Dossier ... 38

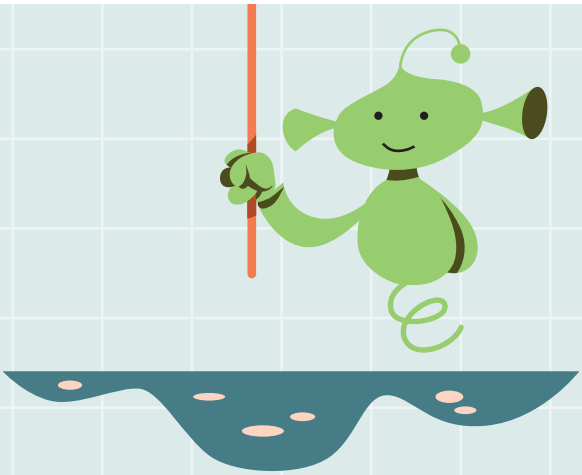

Produktion: Denna upplaga av handledningen har reviderats vid Skolverket 2020 och kan inte beställas i tryckt form. Däremot finns den för nedladdning från Skolverkets webbplats **www.skolverket.se**.

Skolverket

Europarådets arbete med språk

BAKGRUND, HISTORIK, REFERENSRAMEN

Bakgrund och historik

Europarådet, som har sitt permanenta högkvarter i Strasbourg, Frankrike, är en europeisk samarbetsorganisation som bildades 1949. Dess främsta mål är att främja Europas sammanhållning och garantera de europeiska medborgarnas status genom att tillförsäkra dem respekt för våra grundläggande värden: demokrati, mänskliga rättigheter och en fungerande rättssäkerhet. Dessutom vill rådet främja en europeisk kulturell identitet och utveckla en ömsesidig förståelse bland människor från olika kulturer.

Inom sektorn Education and Culture har sedan 1970-talet bedrivits ett omfattande arbete kring språkundervisning/språkinlärning.

Sverige har deltagit mycket aktivt redan från början i Europarådets utveckling av språkundervisning och lärande och tagit starka intryck av utveckling av tröskelnivåer, kommunikativ kompetens och learner autonomy. De nationella styrdokumenten i språk har haft Europarådets utvecklingsarbete som grund ända sedan Lgr 80.

Enhälligt beslut om Europeisk språkportfolio

Vid Europarådets ministerkonferens i Krakow hösten 2000 beslöt medlemsländernas utbildningsministrar enhälligt att Europeisk språkportfolio ska introduceras i de olika medlemsländerna.

De flesta länder i Europa deltar i Europarådets utvecklingsarbete med språkportfolio. För närvarande finns tre validerade versioner av Europeisk språkportfolio i Sverige. De har utarbetats för elever 6–11 år, 12–16 år samt 16+. Språkfärdighetsnivåerna i Gemensam europeisk referensram för språk (GERS) har spelat en central roll i utvecklingen av den Europeiska språkportfolion.

Referensramen

Gemensam europeisk referensram för språk (GERS)

Europarådets arbete kring språkundervisning och språkinlärning resulterade under 1990-talet i två utvecklingsprojekt:

- Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning
- Europeisk språkportfolio

GERS grundar sig historiskt på Europarådets arbete med utveckling av språkutbildning. Texten översattes till svenska år 2009 och fick namnet Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedöming (GERS).

GERS är en referensram för språkundervisning, lärande och bedömning av språkkunskaper som definierar och förklarar språkliga aktiviteter och sammanhang för olika målgrupper. Syftet med GERS har varit att skapa ett system som är välkänt och som gäller för hela Europa.

På kort tid har referensramen fått stort genomslag i olika länders kursplaner, materialproduktion och bedömning av språkfärdigheter.

De nu gällande kurs- och ämnesplanerna från 2011 (reviderade 2021) i engelska och moderna språk har utgått ifrån GERS och anpassats till svenska förhållanden. Som stöd för lärares bedömning av elevers språkkunskaper finns nationella prov och bedömningsstöd på olika nivåer i skolsystemet. Dessa prov är utformade utifrån kurs- och ämnesplanernas kommunikativa/funktionella språksyn.

I GERS tydliggörs mål och syften med att lära sig språk. Dessutom beskrivs lärande- och undervisningsprocesser och en beskrivning av språklig kompetens i sex nivåer presenteras. Detta arbete grundar sig på en mycket omfattande utprövning.

I GERS beskrivs sex olika språkfärdighetsnivåer från A1–C2

Nivåerna presenteras i form av en global skala, men även i skalor för olika färdigheter: hör- och läsförståelse, muntlig interaktion och produktion samt skriftlig färdighet. En språklig anpassning av nivåbeskrivningarna i de svenska versionerna för 6–11 år samt 12–16 år har varit nödvändig eftersom de ursprungliga skalorna utgått från vuxna.

Anpassning till svenska förhållanden

De svenska kurs- och ämnesplanerna i språk 2011 med sju steg har utarbetats utifrån en grundlig analys av referensramen och anpassats till det svenska skolsystemet.

De sex nivåerna i referensramen kan ses som en skala med större avstånd mellan nivåerna än i det svenska sjustegssystemet. Den lägsta nivån i referensramen, A1, är lägre än steg 1 i kurs- och ämnesplaner 2011, medan den högsta, C2, är högre än steg 7. Mer om detta kan läsas i kommentarmaterialet till styrdokumenten.

GERS	A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	B 1.1	B 1.2	B 2.1	B 2.2
STEG		1	2	3	4	5	6	7
Engelska								
Grundskolan	åk 3		åk 6		åk 9			
Gymnasieskolan, kurs						5	6	7
Moderna språk & teckenspråk för hörande								
Grundskolan		Elevens val åk 9	Språkval åk 9					
Gymnasieskolan, kurs		1	2	3	4	5	6	7

Vad är Europeisk språkportfolio (ESP)?

SYFTE, FUNKTION, INNEHÅLL, ESP I SVERIGE

Syfte

Europeisk språkportfolio (ESP) är ett pedagogiskt verktyg som bidrar till att eleven blir medveten om sitt eget lärande och sin egen språkutveckling. Portfolion har flera syften och funktioner som beskrivs nedan.

Motivation och dokumentation

Den Europeiska språkportfolion har två syften:

- att motivera elever att lära sig språk och göra det möjligt för dem att följa det egna lärandet och språkutvecklingen
- att ge elever en dokumentation av de språkkunskaper de innehar och de betydelsefulla kontakter de har med andra kulturer

Funktion

Rapporterande funktion

Man kan säga att språkportfolion har två funktioner – en rapporterande och en pedagogisk funktion. Den rapporterande funktionen är viktigare för äldre elever. I och med att en persons språkkunskaper är relaterade till ett och samma system, GERS, blir det lättare för en individ att i olika länder kunna jämföra sina språkliga kompetenser mot samma internationella standardnivåer. Portfolion blir ett sätt att överföra information om en persons språkkunskaper mellan skola och hem, mellan olika skolor och för vuxna mellan olika arbetsgivare. Språkportfolion syftar dock inte till att ersätta certifikat eller diplom utan är ett komplement till formella examina.

Pedagogisk funktion

Den pedagogiska funktionen är viktigast i portfolio för lägre åldrar. Den syftar till att:

- öka motivationen hos elever att
  ... förbättra sin förmåga att kommunicera på olika språk
  ... lära sig fler språk
  ... söka nya interkulturella erfarenheter
- hjälpa elever med att
  ... reflektera över sina mål och olika sätt att lära sig
  ... planera sitt lärande
  ... bli mer medvetna om sitt eget lärande
- uppmuntra elever att
  ... utveckla sin flerspråkighet och sina interkulturella kontakter

Innehåll

Språkportfolion blir ett verktyg för reflektion och utvecklar elevens ansvarstagande för eget lärande i ett livslångt perspektiv. Arbetet syftar till att eleven blir allt mer medveten om vilka kompetenser hon eller han har och behöver utveckla.

Språkportfolions tre delar

Formen för en Europeisk språkportfolio är given och följer de principer och riktlinjer som Europarådet har givit. Portfolion ska innehålla tre delar: Språkpass, Språkbiografi och Dossier. Utformningen av de olika delarna är dock olika eftersom de anpassats efter ålder. Den enda standardiserade delen är Språkpasset för vuxna (16+) eftersom passet ska vara internationellt gångbart och se ut på samma sätt i hela Europa.

SPRÅKPASSET

I passet dokumenterar eleverna vilka språk de har kunskaper i: var de har lärt sig dem och hur väl de kan sina språk i en överskådlig språkfärdighetsprofil enligt nivåerna i GERS (A1–C2).

De beskriver också vilka kontakter de har med olika språk och vilka kulturella erfarenheter de har. Passet kan visas upp kontinuerligt för föräldrar och lärare. Vid byte av skola eller klass kan det även visas upp för mottagande lärare för att snabbt ge information om elevens kunskaper i och erfarenheter av olika språk. De äldre eleverna kan fylla i en förteckning över examina, diplom och betyg och kan visa upp språkpasset för en potentiell arbetsgivare.

SPRÅKBIOGRAFIN

I biografin planerar, bedömer och reflekterar eleven kring sin inlärning av olika språk och sina kulturella erfarenheter. Här förbereds vad som ska föras in i Språkpasset. Biografin är ett pedagogiskt verktyg för både elever och lärare och är till hjälp för individens utveckling mot en effektivare språkinlärning och självbedömning. Det finns planerings- och utvärderingsblad som hjälper eleven med de egna målsättningarna.

En del av biografin är checklistorna. Med stöd av dessa listor övar eleven sig att bedöma sin egen språkfärdighet och sätta upp mål för sitt lärande. Varje nivå, A1–C2, har sin egen checklista, som i sin tur är uppdelad i olika färdigheter. Checklistorna ger även läraren en uppfattning om var eleven befinner sig i sin språkutveckling och vad hon eller han behöver utveckla. Listorna kan ge förslag på övningar som läraren kan be eleven att arbeta vidare med och blir på så sätt ett stöd i den fortsatta planeringen av elevens språkstudier.

DOSSIERN

Här samlar eleven exempel på både muntliga och skriftliga arbeten som hon eller han producerat i olika språk. Det kan vara till exempel bilder, något de spelat in och sparat digitalt. Det kan också vara något de skrivit eller skrivna texter om något de läst. Eleven bör uppmanas att göra ett urval av sina producerade alster, då det annars lätt blir så att de samlar på sig alldeles för mycket material. Dossiern ska vara aktuell genom att eleverna hela tiden lägger till nytt och tar bort gammalt material.

Europeisk språkportfolio i Sverige

För närvarande finns tre versioner av Europeisk språkportfolio i Sverige för åldersgrupperna 6–11 år, 12–16 år och 16+. Alla tre är utarbetade enligt de anvisningar och riktlinjer som Europarådet har angivit i ”Principles and Guidelines” och i ”European Language Portfolio – Guide for Developers” (se **www.coe.int/portfolio**). Varje portfolio har godkänts av Europarådets valideringskommitté.

ESP 16+

Versionen för åldersgruppen 16+ är avsedd för ungdomar i gymnasieskolan, främst i de yrkesinriktade programmen, men även för vuxna som kvalificerat sig för fortsatta studier eller arbetslivet. Denna version utvecklades av Fortbildningsavdelningen för skolans internationalisering vid Uppsala universitet och godkändes 2001. Språkpasset i 16+ är standardiserat och ser ut på samma sätt i alla länder. Mer information går att hämta från **https://edu.uu.se/fba**

ESP 6–11 år och ESP 12–16 år

De två portfolior som är avsedda för användning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, sameskola och specialskola började utvecklas våren 2002 av Skolverket. Alla delar prövades ut i olika skolor och i nära samarbete med lärare för olika åldersgrupper. Versionerna godkändes 2004 och kan laddas ner från **www.skolverket.se**

EUROPEISK SPRÅKPORTFOLIO I SVERIGE

Dessa delar ingår i de olika portfoliorna.

FÖRSKOLEKLASS/GRUNDSKOLAN	GYMNASIESKOLAN/ VUXENUTBILDNING
Handledning för lärare	

Valideringssnummer:

Europeisk språkportfolio 16+

19.2001 - Sweden Model for learners in upper secondary and adult education including vocational education.

Europeisk språkportfolio 6–11 år

60.2004 - Sweden - Model for learners aged 6–11.

Europeisk språkportfolio 12–16 år

61.2004 - Sweden - Model for learners aged 12–16.

Mer information

På Europarådets hemsida **www.coe.int/portfolio** finns mer information om The European Language Portfolio. Där finns även en förteckning över de portfolior som är validerade. Vissa av dem går att ladda ner. Hemsidan har också länkar till andra dokument som kan vara av intresse, till exempel validering, rapporter, konferenser och projekt.

Att arbeta med Europeisk språkportfolio

PORTFOLIOMETODIK, SYFTET MED ESP, ARBETSGÅNG, ANSVAR, CHECKLISTOR

Portfoliometodik

Många lärare väljer att arbeta med portfolio – alltifrån förskola upp till universitetsnivå. Syftena varierar naturligtvis i de olika åldersgrupperna, men det som förenar är en pedagogisk grundsyn som bygger på att sätta elevens lärande i centrum. Genom att kontinuerligt samla olika slags arbeten och skapa ett system i denna samling kan eleverna lära sig att reflektera kring sitt eget lärande.

Själva begreppet portfolio kommer från konstnärs- och reklamvärlden. För konstnärer och illustratörer har det varit naturligt att samla ett urval av sina arbeten i en mapp för att visa andra, till exempel möjliga arbetsgivare, vad man kan. Denna positiva grundtanke är viktig att behålla när man använder portfolio i undervisning och lärande. Elever ska vara stolta över sin portfolio eftersom den visar vad de kan – inte vad de inte kan.

Med mål i sikte

Eleverna bör själva ansvara för sin portfolio och välja ut de arbeten som finns med i den. Detta är en process som tar tid att lära sig och den kan byggas upp i samarbete med läraren. Ju yngre eleven är desto mer stöd behöver hon eller han i början av processen. Genom att sätta upp mål tillsammans med läraren och göra urvalet av arbeten efter olika gemensamma kriterier utvecklas elevens förmåga att reflektera.

Fördelar som ofta lyfts fram med portfoliometodik är att eleven lär sig att bedöma sina egna kunskaper och insatser, utvecklar förmågan att reflektera över sitt eget lärande och lär sig utvärdera sin egen utveckling i förhållande till egna personliga och önskvärda mål. De lär sig ta eget ansvar och upptäcker lärandestrategier som fungerar för dem. Att arbeta med portfolio kan också öka samarbetet mellan lärare och bli en viktig länk mellan hem och skola.

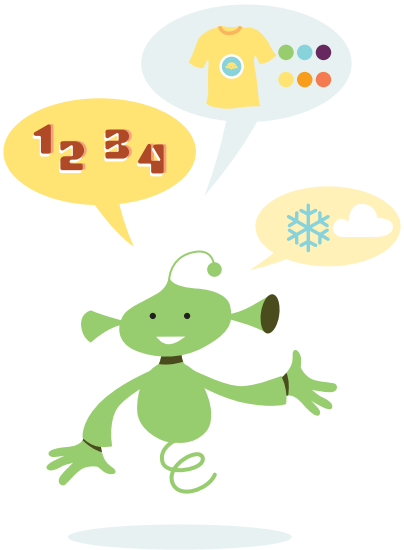

Syftet med ESP

Att veta varför och hur mycket

Det är viktigt att diskutera både med elever och kollegor vad syftet med att arbeta på det här viset är, vad arbetet ska innehålla och hur arbetet ska läggas upp. Bäst är att börja i liten skala och utveckla systemet under en längre tid. Tänk på att det är lätt hänt att det blir för mycket dokumentation att hålla reda på.

Viktiga frågor att diskutera när man ska använda ett portfoliosystem är:

- Vad är syftet?
- Vilken struktur ska den ha?
- Vilket innehåll ska finnas med?
- Hur ska portfolion utformas
  – pärm eller mapp, i fysisk eller digital form?
- Vem är mottagaren?
- Hur ska den presenteras och för vem?

Enligt läroplanen bör eleverna utveckla sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera sitt lärande och få tillfälle att reflektera. En portfolio är ett värdefullt verktyg och passar väl in i ett målrelaterat skolsystem eftersom eleverna lär sig ta ansvar och blir mer medvetna om hur de lär sig när de arbetar med sin portfolio.

Utveckling som blir tydlig

Redan i början av utvecklingen av Europeisk språkportfolio (ESP) för de lägre åldrarna påpekade lärare och annan skolpersonal hur viktigt det är att få kontinuitet i en språkportfolio som ska följa eleven från förskoleklass till slutet av den obligatoriska grundskolan. Syftet med att använda en språkportfolio är att man tidigt ska uppmärksamma och uppmuntra att man lär sig flera språk och att man kontinuerligt ska dokumentera och följa varje elevs lärande och språkutveckling. Eftersom eleverna sparar sina alster i en dossier bör den vara gemensam för 6–16 år och följa eleven från första början till slutet av grundskolan. Den kan innehålla arbeten från olika skolår, så att utvecklingen blir tydlig för såväl elev som lärare. För att få en förståelse för arbetssätten med språkportfolion i de olika åldersgrupperna beslutades att denna ”Handledning – Europeisk språkportfolio 6–16 år” skulle vara gemensam. Det kan vara bra att läsa instruktionerna för hur man arbetar med både ESP 6–11 år och ESP 12–16 år. Språkpasset och Språkbiografin har utformats på olika sätt med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och åldrar.

Varför ska man använda ESP?

Elevernas attityder till andra språk och kulturer grundläggs tidigt och det är viktigt att väcka elevernas intresse för språk. I kartläggningen av elevens språkliga erfarenheter och kunskaper kan Språkportfolion komma väl till pass. Den kan vara användbar vid utvecklingssamtal och som information till nya lärare. Huvudsyftet är att eleverna själva blir medvetna om sin egen förmåga i språk och hur det egna lärandet går till. De blir också medvetna om vilka kompetenser de har och vad de behöver utveckla. I Språkpasset får eleverna möjlighet att kartlägga alla kompetenser de har i olika språk i en språkfärdighetsprofil. Ibland har elever partiella kompetenser i ett språk. De kan till exempel förstå och tala språket, men inte läsa och skriva det. När eleverna fyller i sin språkfärdighetsprofil blir det tydligt om de har en ”taggig” profil. Den blir en värdefull utgångspunkt för reflektion kring vad eleverna kan och vad de behöver utveckla.

Vilka språk ska kartläggas?

Språkportfolion kan användas för att dokumentera alla språk eleven kan. Förutom engelska och moderna språk talar många elever flera andra språk som de lärt sig i eller utanför skolan. För elever som har andra modersmål än svenska kan portfolion bli ett viktigt dokument där de kan visa vad de kan i sina modersmål. I de utprövningar som gjorts av materialet tyckte elever att det var mycket positivt att få visa sina språkkunskaper. Detta skulle kunna uppmuntra till ett samarbete mellan lärare i olika språk eller andra ämnen och lärare i modersmål när det gäller arbete med ESP för dessa elever. För de lärare som undervisar i svenska, svenska som andraspråk och modersmål tillhandahåller Skolverket bedömningsstöd i dessa ämnen via **www.skolverket.se**

Arbetsgång

Hur ska man använda ESP?

Formatet med de tre delarna i ESP, det vill säga Språkpasset, Språkbiografin och Dossiern är givet, men lärare och elever måste bestämma hur man ska arbeta med dem. I många skolor kanske man redan arbetar med ett portfoliosystem medan det i andra blir första gången man prövar att arbeta med portfolio. Det är viktigt att skapa förståelse för vilka syften, vilket innehåll och vilken struktur ESP har och hur man kan skapa arbetssätt och arbetsformer som passar in i den egna undervisningen.

Lämpligt är att först skapa en förståelse för vad syftet med en språkportfolio är och därför kan introduktionssidan: Vad är Europeisk språkportfolio? i respektive portfolio användas som informations- och diskussionsunderlag. Där förklaras vilka tre delar som ingår i ESP, och på sidan *Välkommen till Europeisk språkportfolio!* står det om vad Europarådet är. För de yngsta eleverna som inte kan läsa måste givetvis portfolion introduceras genom samtal.

Vilken del ska man börja med?

Allt material kan laddas ner från **www.skolverket.se**. Det är dock inte så lämpligt att dela ut allt till eleverna på en gång. Det bör introduceras successivt, integreras i det dagliga arbetet i klassrummet under en längre tidsperiod och bör inte betraktas som ett läromedel. Alla elever kanske inte ska göra samma del samtidigt eller i samma ordning. Vilken del av ESP man väljer att börja med kan variera beroende på ålder och vilken erfarenhet eleverna har av att arbeta med portfolio.

6–11 år

För de allra yngsta kan det vara lämpligt att börja med att samla elevarbeten eller att göra inspelningar som dokumenteras i Dossiern. Därefter presenteras Språkbiografin som är underlag för portfolions pedagogiska arbete. Det kan vara lämpligt att vänta med biografin till årskurs 2 eftersom eleverna måste kunna läsa och skriva för att kunna göra uppgifterna. Arbetet i dossiern och biografin sker växelvis under terminen. Eleverna måste ha gjort de olika delarna i biografin för att kunna fylla i Språkpasset och därför kan man vänta med passet till exempelvis i slutet av ett läsår.

EN LÄMPLIG ARBETSGÅNG FÖR 6–11 ÅR KAN VARA:

12–16 år

De elever som redan har arbetat med ESP kommer att ha med sig en Dossier och ett eget utformat Språkpass till sin nya lärare/klass/skola. Det är viktigt att en sortering av arbeten har skett i Dossiern inför övergången, så att den inte är överfull. Elever vill ofta spara allt, men en del av portfolioarbetet är att lära sig att reflektera, utvärdera och göra ett representativt urval av alster man är stolt över och kunna motivera varför de finns med som exempel. Det eget utformade Språkpasset kan med fördel läggas i Dossiern som en dokumentation av vad man har gjort tidigare. Den gamla Språkbiografin behöver dock inte finnas kvar i skolan, men kan vara bra att ha till hands under den första tiden för att stämma av uppgifter.

Del finns ingen självklar del som man bör börja arbeta med. Det får vara ett beslut mot bakgrund av elevernas erfarenheter av portfolio och av skolans/lärarnas planering. Portfolions tre olika delar samspelar med varandra men kan också användas var för sig. Det är viktigt att introducera varje enskild del och diskutera med eleverna vad syftet är. I passet finns information om bakgrunden till hela ESP. Det är mer standardiserat än passet för 6–11 år. Viss information ges på både svenska och engelska. Annan information finns på engelska, franska, spanska och tyska för att ge passet en mer internationell karaktär. Tanken är dock att eleverna fyller i passet på svenska.

Hur ofta ska man arbeta med ESP?

Det gäller att integrera den vanliga undervisningen i klassrummet och portfolioarbetet, så att arbetet med ESP blir en naturlig del av språkundervisningen. Språkportfolion kan användas kontinuerligt under ett läsår för att dokumentera nya kunskaper och färdigheter. Den kan också användas vid enstaka tillfällen under året eller i slutet av en termin för att stämma av hur språkutvecklingen gått framåt.

Ansvar

Vem har ansvaret?

Språkportfolion är elevens egendom och ansvar. Målet är att eleven ska kunna arbeta mer självständigt med den ju äldre hon eller han blir, men det är läraren som ansvarar för att portfolioarbetet får utrymme och att delarna introduceras på ett motiverande och inspirerande sätt. Beslut om att använda ESP kan tas på olika nivåer: av en lärare, ett lärarlag, en hel skola/ett helt rektorsområde eller en kommun/huvudman. Naturligtvis kan även en enskild elev besluta sig för att arbeta med ESP eftersom alla sidor kan laddas ner utan något lösenord.

I samband med införandet av ESP kan praktiska frågor uppstå som behöver diskuteras bland lärare på skolan – framför allt om många är inblandade – om vem som gör vad. Detta gäller för både de yngre och de äldre eleverna. För de yngsta är det bra om en lärare tar ansvar för arbetet med portfolion.

Även för de äldre eleverna (12–16 år) är det bra om vissa allmänna delar i ESP sköts av en lärare även om det gäller flera språk. Eftersom alla elever läser engelska skulle engelsklläraren kunna vara den personen, men självklart kan det lösas på andra sätt. När eleverna arbetar med bedömningen av sina förmågor i olika språk är naturligtvis språklärarna involverade. Lärare i andra ämnen kan också samarbeta med språklärarna i vissa delar av biografin, till exempel de som handlar om kulturmöten.

ANDRA VIKTIGA FRÅGOR SOM BEHÖVER DISKUTERAS GEMENSAMT BLAND LÄRARE ÄR:

1. Hur ska portfolion utformas: pärm, mapp, låda, digital användning?
2. Hur organiseras den enskilda portfolion: språk för språk, de tre olika delarna?
3. Vad ingår i dossiern?
4. Vem har ansvaret för att portfolion hålls aktuell?
5. Var ska eleven förvara sin portfolio?
6. När träffas berörda lärare för att utvärdera och diskutera hur man går vidare?
7. Vem ska eleven presentera sin portfolio för: föräldrar, kamrater, lärare?
8. När ska eleven presentera sin portfolio? Vid utvecklingssamtal?

Checklistor

Checklistor och självbedömning

Checklistorna är en viktig del av Språkbiografin i båda portfoliorna. Här får eleverna möjlighet att göra en självbedömning av färdigheterna inom GERS olika nivåer A1, A2, B1 och så vidare. Eftersom nivåbeskrivningarna i GERS är utformade för vuxna har en anpassning av språket gjorts, så att yngre elever ska kunna läsa och förstå checklistorna. Även beskrivningen av färdigheterna har förenklats på följande sätt:

- Hörförståelse – **LYSSNA**
- Läsförståelse – **LÄSA**
- Samtal och muntlig interaktion – **PRATA MED ANDRA**
- Muntlig produktion – **TALA OCH BERÄTTA**
- Skriftlig färdighet – **SKRIVA**

Den ursprungliga texten i GERS finns kvar i den globala skalan (sidan 47 i ESP 12–16 år) och i den översikt av de sex nivåerna som återfinns i Språkpasset i båda portfoliorna (sidorna 9–10 i ESP 6–11 år; sidorna 12–13 i ESP 12–16 år). Denna översikt är mer riktad som information till vuxna och finns på svenska och engelska.

CHECKLISTORNA I ESP 6–11 ÅR

Dessa checklistor omfattar endast nivåerna A1 och A2 eftersom elever i denna åldersgrupp i allmänhet inte kommer längre i sin språkutveckling. En global beskrivning av B1-nivån finns med för att visa hur nästa nivå ser ut. De yngsta elevernas checklistor består av cirklar som de färglägger.

Du finner checklistorna på sidorna 21–30 i Min språkbiografi.

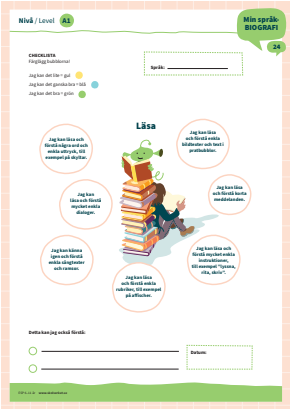

Checklistorna i ESP 6–11 år

CHECKLISTORNA I ESP 12–16 ÅR

Dessa checklistor omfattar nivåerna A1, A2 och B1. En global beskrivning av nivåerna B2, C1 och C2 finns för att visa eleverna vad de kan sikta mot för att gå vidare i sin språkutveckling. Elever i denna åldersgrupp når oftast inte upp till de högre nivåerna. Det finns även checklistor för B2, C1 och C2 på webben.

I Språkpasset i varje portfolio jämförs GERS-nivåerna med stegen i de svenska styrdokumenten i språk.

De äldre eleverna använder pilmarkeringar i sina listor som är utformade på ett sätt som påminner om de checklistor som finns i 16+.

Du finner checklistoma på sidorna 34–45 i Språkbiografin i avsnittet *Vad jag kan*.

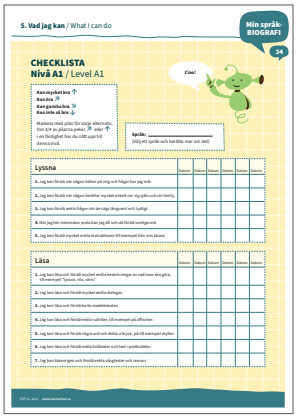

Checklistorna i ESP 12–16 år

Använd checklistorna sparsamt

Checklistorna bör inte användas för ofta. Elever vill gärna se att de utvecklas snabbt och har ibland en tendens att överskatta sin förmåga. De bör ges möjlighet att använda samma nivå flera gånger eftersom de vid varje självbedömningstillfälle kan gradera hur väl de behärskar varje 'Jag kan...'-påstående.

I slutet av en termin eller ett läsår kan eleverna föra över information från checklistorna till översikten i Språkpasset (Min språkprofil, sidan 8 i ESP 6–11 år, Språkfärdighet, sidan 11 i ESP 12–16 år). När de har fyllt i listorna kan de under ett antal lektioner samla alster i sin dossier för att visa att de verkligen kan det de påstår sig kunna: det är upp till bevis.

Här ges förslag och instruktioner för hur man kan arbeta med de olika delarna i Europeisk språkportfolio 6–11 år. Först följer förslag för elever i förskoleklassen och årskurs 1. Därefter görs en genomgång av de tre delarna i ESP i den ordning som rekommenderas som arbetsgång för denna åldersgrupp: Dossier, Språkbiografi och Språkpass.

Europeisk språkportfolio 6–11 år

FRÅGEFORMULÄR FÖR DE YNGSTA ELEVERNA (6–7 ÅR), DOSSIER, MIN SPRÅKBIOGRAFI, MITT SPRÅKPASS

Om materialet samlas som en fysisk portfolio bör eleverna få en pärm, mapp eller annan lämplig förvaring för sitt material. Omslaget kan användas som framsida eller förstablad i en mapp. Informationssidorna kan sättas först i pärmen och utgöra en inledning i portfolion. Därefter kan de olika delarna byggas på allt eftersom de introduceras. Motsvarande förberedelser rekommenderas för digitalt material.

Frågeformulär för de yngsta eleverna (6–7 år)

Tanken är att läraren tillsammans med varje elev ska använda Frågeformulär för förskoleklass och årskurs 1 i grundskolan för att kartlägga:

- vilka språk eleven kan
- hur eleven har lärt sig dessa språk
- när eleven använder språken och vem eleven talar olika språk med
- om eleven varit någonstans där ett annat språk talas
- hur det känns att förstå/säga något på ett annat språk
- om eleven vill lära sig något/några språk och i så fall vilket/vilka och varför
- om eleven tycker det är viktigt att kunna flera språk – varför eller varför inte

Instruktioner

Läraren har ett samtal med eleven utifrån de olika frågorna och gör korta noteringar i rutorna till höger. Fyll i datum och spara formuläret i elevens Dossier. Detta frågeformulär kan användas vid flera tillfällen under de första årskurserna och jämförelser mellan olika tidpunkter kan göras muntligt med eleven. Det är viktigt att fokusera på det eleven kan och vill utveckla. Om eleven inte kan något annat språk än svenska är det viktigt att låta henne/honom uttrycka sina tankar om de två sista frågorna.

Min språk-BIOGRAFI 1

Frågeformulär för förskoleklass och årskurs 1 i grundskolan

Datum:

Namn:

Frågor till eleven: Lärarens kommentarer:

1. Vilka språk kan du?

2. Hur har du lärt dig dem?

3. När använder du språken? Vem talar du olika språk med?

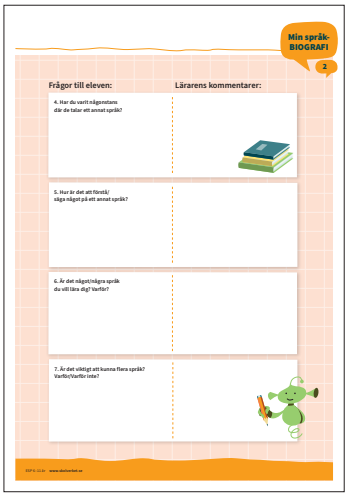
Min språk-BIOGRAFI 2

Frågor till eleven: Lärarens kommentarer:

4. Har du varit någonstans där de talar ett annat språk?

5. Hur är det att förstå/säga något på ett annat språk?

6. Är det något/några språk du vill lära dig? Varför?

7. Är det viktigt att kunna flera språk? Varför/Varför inte?

Bilder och inspelningar

Som lärare kan du också ha ett samtal om språk i helklass och använda några av frågeställningarna ovan. Eleverna kan göra egna teckningar som till exempel illustrerar vilka språk de talar och med vem de talar olika språk. Du kan sedan be varje elev förklara vad teckningen föreställer och hjälpa henne eller honom att skriva en bildtext.

Med de allra yngsta kan det vara lämpligt att börja samla elevarbeten eller att göra inspelningar av talat språk som dokumenteras i Dossiern.

Dossier

De tre sidorna är i princip identiska med dossiern i ESP 12–16 år. Dossiern ska följa eleven genom hela grundskolan. Efter hand som hennes eller hans språkfärdigheter utvecklas kan innehållet bytas ut. Eleven ska lära sig att motivera varför man väljer att bifoga ett nytt alster eller ta bort något annat. Detta är ett led i att göra eleven medveten om hur hon eller han lär sig språk och hur hon eller han kan utveckla sitt språk.

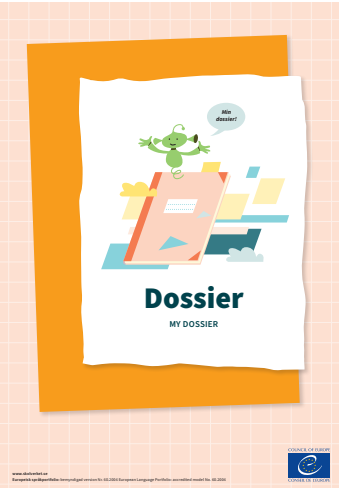

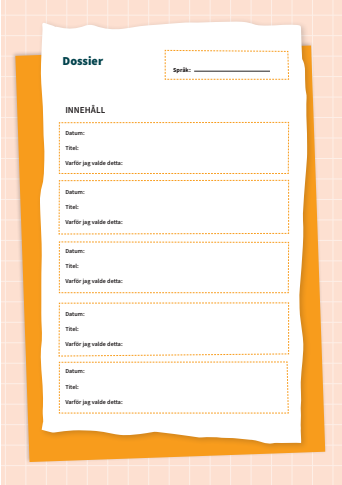

Instruktioner

Texten på sidan 2 i Dossiern kan kännas lite svår för de allra yngsta eleverna och du som lärare kan välja att introducera den sidan senare.

En innehållsförteckning ska göras för varje språk som eleven kartlägger. Förutom datum och titel på varje arbete som sparas, ska eleven – eller läraren (beroende på vem som väljer arbetet) – skriva en motivation till varför just detta arbete ska ingå i elevens ESP. Innehållsförteckningen görs om i slutet av varje läsår när eleven sorterar sina arbeten.

Min språkbiografi

Vi rekommenderar att vänta med biografin tills eleverna kan läsa och skriva. Alla sidor i biografin bör dateras med månad och år så att man kan följa elevernas lärande och utveckling.

Biografin har följande delar som kan grupperas i tre underavdelningar:

- Mina språk och kontakter med andra länder
- Reflektion
- Språk för språk
- Checklistor A1 och A2 och beskrivning av B1
- Hur jag lär mig
- Mina språkmål

Instruktioner

Mina språk och kontakter med andra länder (sidorna 12–17)

Om eleverna går i årskurs 2 eller 3 är det lämpligt att de arbetar med en sida i taget. I fyran eller femman kan alla sex sidorna delas ut samtidigt. När eleverna fyllt i dessa sidor en gång behöver de inte fylla i dem på nytt varje år. De kan i stället skriva till ny information eller använda sidan med rubriken *Reflektion* (sidan 18).

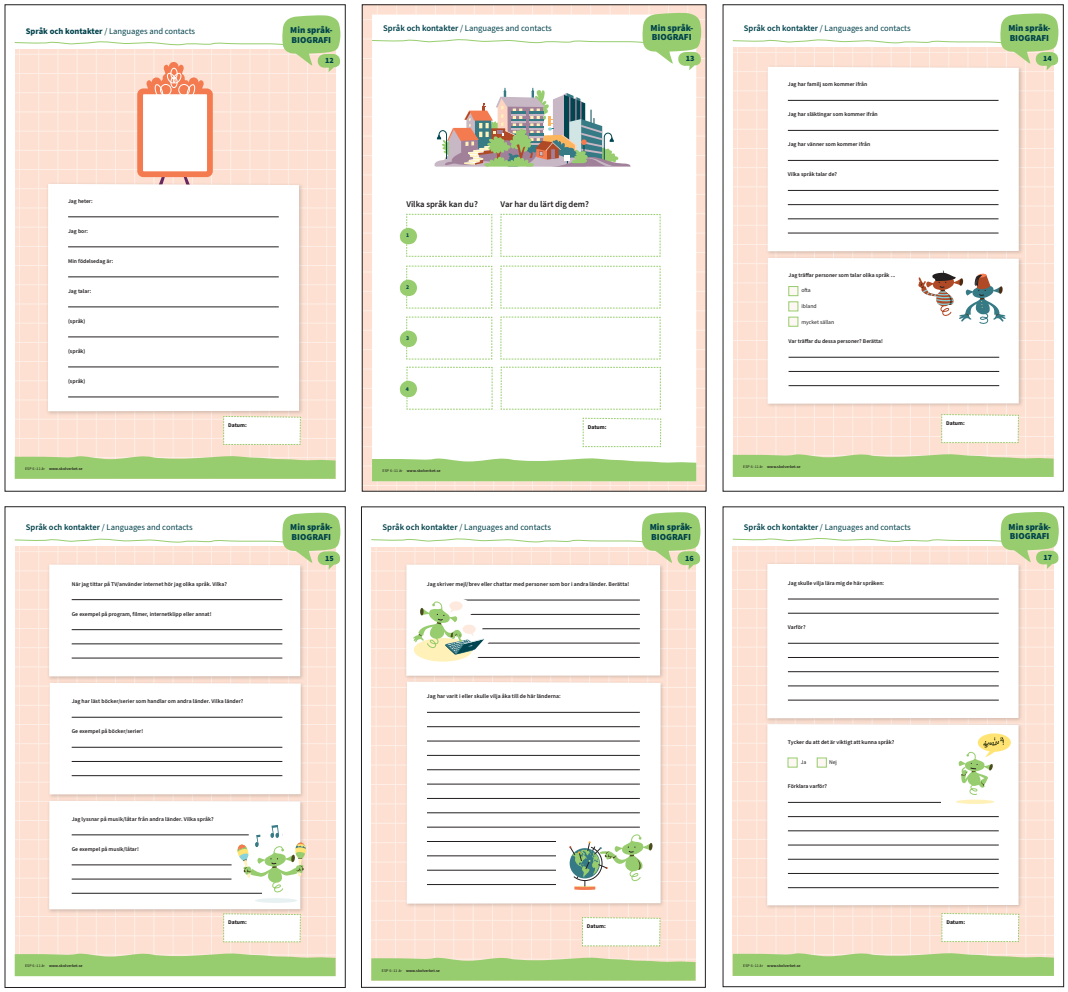

Reflektion (sidan 18)

Denna sida används varje nytt skolår. Eleverna uppmanas att läsa igenom sidorna 12–17 och fundera över om de vill ändra på eller skriva till något nytt.

Språk för språk (sidorna 19–20)

Här ska eleverna kartlägga sin användning av ett språk som de har kunskaper i. Om de har kunskaper i mer än ett språk, ska de fylla i sidorna 19–20 en gång för varje språk.

På sidan 20 finns ett antal påståenden. Här kan det bli diskussion om vad till exempel tidsuttrycken ”ofta” och ”ibland” står för. Diskutera gärna dessa uttryck med eleverna innan de sätter kryss i ringarna.

Dessa sidor är introduktionssidor till checklistorna.

Checklistor A1 (sidorna 21–25) och A2 (sidorna 26–30)

Eleverna ska fylla i checklistor för varje nivå och färdighet. Dela inte ut alla checklistorna på en gång. Gör en nivå och en färdighet i taget, till exempel ”tala” på A1-nivån.

För att arbeta med checklistorna behöver eleverna ha tillgång till blå, gröna och röda färgpennor/kritor. Gå igenom instruktioner för hur de ska färglägga cirklarna och vad de olika färgerna står för – se högst upp på samtliga sidor. Eleverna ska själva avgöra vad de kan i språket och hur bra de kan det.

Uppmana eleverna att använda raderna längst ned på sidan för att skriva ytterligare saker de kan. Eleverna får färglägga eller på annat sätt fylla i de tomma cirklarna.

Om eleven bedömer att hon eller han kan göra vissa saker på ett språk ska det naturligtvis finnas exempel på detta. Därför sker en växelvis arbetsgång mellan checklistorna i Språk-biografin och exempelsamlingen i elevens Dossier.

Färdigheter

- Lyssna
- Läsa
- Prata med andra
- Tala och berätta
- Skriva

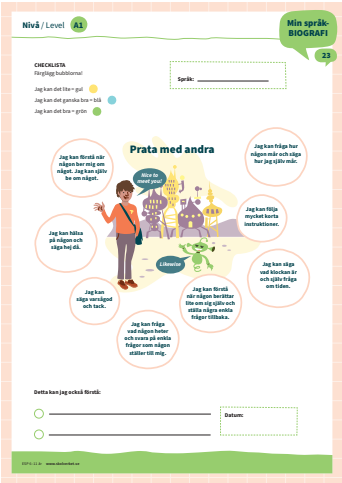

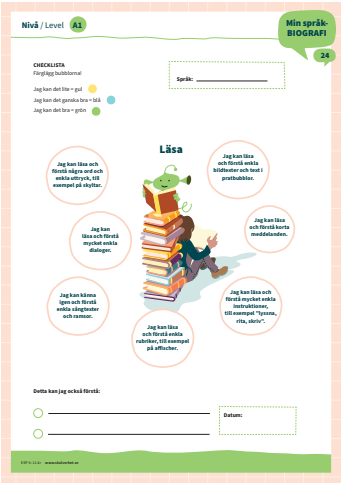

Checklistor för A1- och A2-nivåerna (exempel från sidorna 21–30)

Checklista B1-nivån (sidan 31)

Här finns B1-nivån som kan gås igenom med alla elever för att de ska få klart för sig hur man kan utveckla sina språkkunskaper. Eventuellt befinner sig någon eller några elever på denna nivå i någon färdighet. Eleven kan färglägga ett eller flera av påståendena för att visa i vilken utsträckning detta stämmer in på henne eller honom.

Hur jag lär mig (sidorna 32 och 33)

På sidan 32 får eleverna kryssa för hur de tycker att de lär sig språk bäst och om de har några andra sätt som de lär sig språk på än de alternativ som ges. Deras svar bildar underlag för en diskussion antingen i helklass eller i enskilt samtal om olika lärandestrategier.

En viktig del i portfolioarbetet är egna målsättningar. På sidan 33 under rubriken *Mina språkmål* kan varje elev sätta sina egna mål för vad hon eller han vill bli bättre på och varför. Dessutom kan eleven här berätta om hur målen ska uppnås.

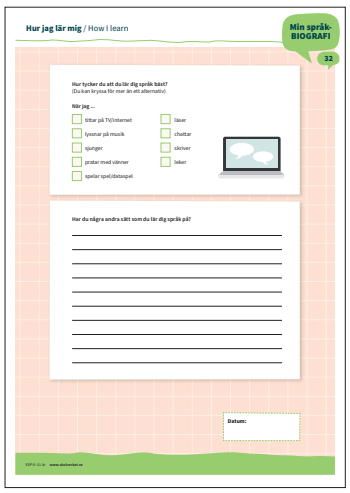

Sidorna 31–33.

Mitt språkpass

Eleven måste ha gjort de olika delarna i Språkbiografin för att kunna fylla i Språkpasset och därför kan man vänta med passet till exempelvis i slutet av ett låsår. I ESP 6–11 år finns inget standardiserat pass. Eleven skapar själv delar av sitt eget Språkpass genom att besvara frågor utifrån tankekartor.

Passet består av:

- Tankekarta: Det här är jag
- Tankekarta: Kontakter med andra länder ...
- Bättre och bättre!
- Min språkprofil
- Nivå A1–C2

Instruktioner

TANKEKARTA: DET HÄR ÄR JAG (sidan 5)

Gå igenom och diskutera innehållet i tankekartan tillsammans med klassen och hjälp eleverna att förstå vad de ska göra. Eleverna ska presentera sig själva: namn, ålder och vilket land de kommer från och var de bor, vilka språk de kan och var de har lärt sig dessa språk. De ska skapa sina egna pass och utforma dem efter egen design. Detta pass behöver de inte göra varje år. Man kan mycket väl vänta med att låta eleverna ta fram ett pass till årskurs 4 eller 5.

TANKEKARTA: KONTAKTER MED ANDRA LÄNDER OCH MÄNNISKOR FRÅN ANDRA KULTURER (sidan 6)

Även denna tankekarta kräver en gemensam genomgång och diskussion innan eleverna individuellt besvarar frågorna om vilka interkulturella kontakter de har haft. Eleverna kan till exempel skriva en berättelse om några händelser i stället för att bara besvara frågorna.

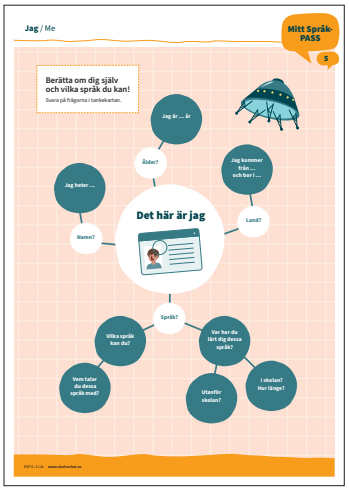

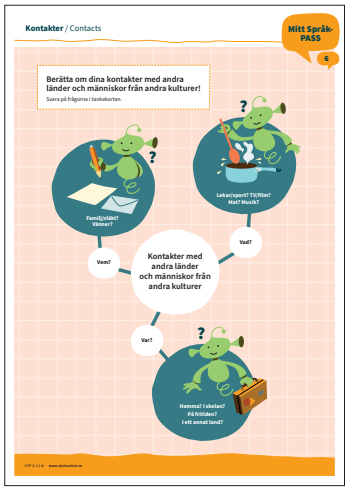

BÄTTRE OCH BÄTTRE! (sidan 7)

Eleverna får bekanta sig med Europarådets olika nivåer (A1–C2) och en jämförelse görs med de svenska styrdokumenten i engelska. Denna sida kan med fördel användas vid introduktionen av checklistorna i Språkbiografin.

MIN SPRÅKPROFIL (sidan 8)

Information om vilken nivå och vilka förmågor som eleven har visat upp i olika språk hämtas i slutet av varje termin eller läsår från checklistorna i Biografin. På profilen finns flera datum och tanken är att man ska kunna följa en elevs språkutveckling på ett åskådligt sätt under en längre tid. Olika färger används i ringarna för att indikera i vilken utsträckning eleverna uppvisar förmågorna. På den här sidan kan eleverna redovisa två språk åt gången. Kopiera sidan om de kan fler språk.

NIVÅ A 1–C2 (sidorna 9–10)

Denna självbedömningsskala är den officiella skalan från Europarådet på svenska (sidan 9) och engelska (sidan 10). Språket har inte anpassats för åldersgruppen utan är information riktad främst till vuxna.

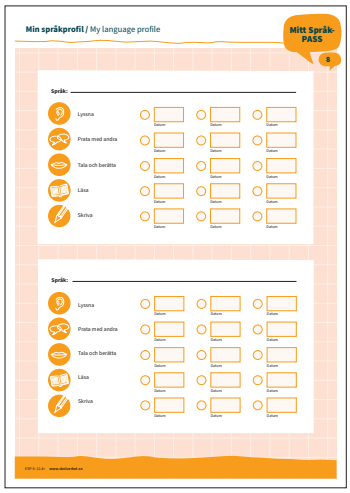

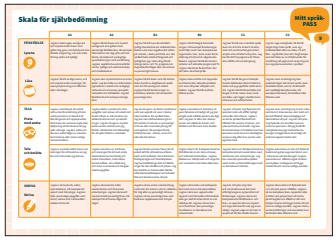

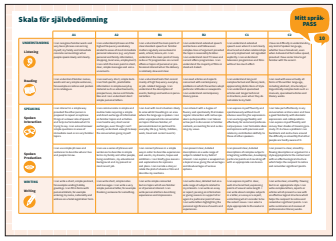

Europeisk språkportfolio 12–16 år

SPRÅKPASS, SPRÅKBIOGRAFI, DOSSIER

Här ges förslag och instruktioner för hur man kan arbeta med ESP 12–16 år. De tre delarna presenteras i ordningen: Språkpass, Språkbiografi och Dossier.

Om materialet samlas som en fysisk portfolio bör eleverna få en pärm, mapp eller annan lämplig förvaring för sitt material. Omslaget kan användas som ett förstablad i en mapp. lnformationssidorna kan sättas först i pärmen och utgöra en inledning i portfolion. Därefter kan de olika delarna byggas på allt eftersom de introduceras. Motsvarande förberedelser rekommenderas för digitalt material.

Vad ska man börja med?

Då bakgrunden till ESP förklaras i Språkpasset kan man välja att först titta på detta och sedan övergå till att arbeta med biografin. För att kunna fylla i passet i sin helhet måste eleven ha arbetat med biografin och till exempel ha gjort en bedömning av sina färdigheter i olika språk med hjälp av checklistorna. Naturligtvis kan man också välja att fylla i de allmänna delarna av passet och lämna datering och översikter till ett senare tillfälle.

Om man i stället tar Språkbiografin som startpunkt är det lämpligt att börja med: Mina språk. Här får eleverna möjlighet att berätta om vilka språk de kan och hur de har lärt sig dem. Biografin består av flera delar, men alla bör inte delas ut på en och samma gång. Det är viktigt att introducera varje del för sig och diskutera med eleverna vad syftet med den är. Biografin utgör underlag för portfolions pedagogiska arbete och ett växelvis arbete sker mellan Biografin, Dossiern och kanske även Språkpasset.

Om man väljer att introducera språkportfolion med Dossiern kommer arbetet inledningsvis att likna den vanliga portfoliometodiken. Arbetet inriktas då till att börja med på att välja ut alster, dokumentera och motivera sitt urval. Kanske har eleven en dossier från tidigare år med sig. Denna blir då en naturlig startpunkt för arbetet.

Språkpass

Passet är avsett att bygga på det Språkpass som eleven har utformat själv i de lägre årskurserna. Samtidigt är det lite mer styrt för att förbereda eleven på det officiella europeiska språkpasset som finns i ESP 16+. Språkpasset i ESP 12–16 innehåller både sidor som liknar det officiella passet i 16+ och sidor som är mer anpassade till åldersgruppen. För att understryka passets internationella karaktär finns förutom text på svenska även text på engelska, franska, spanska och tyska.

Passet kan presenteras redan från början och fyllas i parallellt med arbetet i Språkbiografin. Det kan också fyllas i vid slutet av varje läsår eller kanske två gånger under årskurs 6–9, eller om man så vill, enbart i slutet av årskurs 9.

Passet innehåller följande:

- Europarådet (information)
- Vad är Europeisk språkportfolio?
- Mitt språkpass
- Mina språk
- Mina möten med andra kulturer
- GERS (information om nivåer och jämförelse med de svenska styrdokumenten i språk)
- Språkfärdighet (översikt av elevens förmågor)
- Skala för självbedömning (på svenska och engelska)

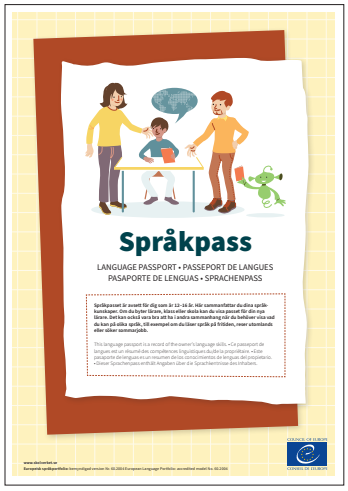

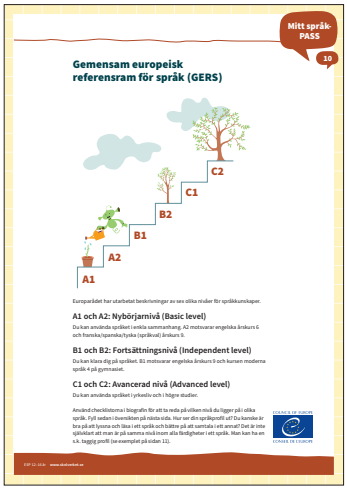

Passet innehåller även tre informationssidor. Dessa är avsedda att göra eleverna bekanta med Europarådet (sidan 5), portfoliotanken (sidan 6) och Gemensam europeisk referensram för språk (sidan 10) som bedömningsnivåerna i checklistorna bygger på.

Instruktioner

MITT SPRÅKPASS (sidan 7) OCH MINA SPRÅK (sidan 8)

Eleven fyller i personliga uppgifter i **Mitt språkpass** och talar om vilka språk hon eller han kan i **Mina språk** samt var hon eller han har lärt sig dem. Längst ned på sidan 8 kan eleven skriva vilka intyg/betyg den har i olika språk.

MINA MÖTEN MED ANDRA KULTURER (sidan 9)

Mina möten med andra kulturer bygger på de längre redovisningarna om kulturmöten i Språkbiografin. Denna sida kan så småningom behöva kopieras om eleven vill redovisa många erfarenheter.

SPRÅKFÄRDIGHET (sidan 11)

Språkfärdighet är i princip identisk med det officiella Europeiska Språkpassets sida i 16+. Denna översikt kan fyllas i först när checklistorna i Språkbiografin använts för att bedöma de olika språken. Det finns plats för fyra språk och kan eleven fler språk bör sidan kopieras. Eftersom datum ska anges vid ifyllandet av språkprofilen kan eleverna fylla i detta i slutet av varje läsår. Sparas sidorna från år till år blir det en tydlig progression av elevens språkfärdighet. Jämförelser mellan olika språk kan göras och bli underlag för diskussion och nya målsättningar för den enskilde eleven. Även partiella kompetenser i ett eller flera språk blir tydliga i denna översikt.

SKALA FÖR SJÄLVBEDÖMNING (sidan 12)

Skala för självbedömning är en officiell sida som måste finnas med i ett europeiskt språkpass. Språket är inte anpassat till åldersgruppen utan är riktat främst till vuxna. Om sidan ska läsas av eleven bör läraren finnas till hands och förklara. På sidan 13 finns samma skala på engelska.

Språkbiografi

Biografin är hörnstenen i det pedagogiska arbetet med språkportfolion. Den innehåller fem avsnitt:

1. Mina språk
2. Hur jag lär mig språk
3. Kulturmöten
4. Mina mål
5. Vad jag kan (checklistor)

Varje avsnitt börjar med elevinstruktioner och innehåller arbetsblad som kan användas på flera olika sätt. Läraren bör introducera varje avsnitt och ha en diskussion i klassen om dess syfte och innehåll. Det bör betonas att innehållet måste sättas in i ett sammanhang och knytas till klassens dagliga arbete. Man kan återkomma till samma sidor med jämna mellanrum för att aktualisera och belysa olika didaktiska frågor.

Alla sidor i biografin bör dateras med månad och år så att man kan följa elevens lärande-process och utveckling.

Instruktioner

1. MINA SPRÅK (sidorna 15–19)

Mina språk – en översikt (sidorna 16–19) kan vara en bra början för arbetet med språkportfolion. Eleverna talar om vilka språk de kan och var de har lärt sig dem. Översikten kan också tjäna som underlag för en diskussion om olika språk som är aktuella i klassen, om vikten av att kunna språk, om olika språks status och om framtidsplaner man har för att lära sig flera språk. Sidorna utgör underlag för en del av Språkpasset om man väljer att arbeta parallellt med det. Det kan vara bra att komma tillbaka till översikten efter en tid och se om det har skett några förändringar. Om det känns onödigt att fylla i sidorna igen, kan eleven göra mindre ändringar direkt i den gamla texten. Det kan till exempel vara intressant att se om det sker en attitydförändring hos eleven när det gäller vikten av att kunna språk (sidan 17).

I **Språk för språk** (sidorna 18–19) funderar eleven lite djupare över ett av sina språk. Först ska eleven ta ställning till hur hon eller han använder detta språk genom att kryssa för olika alternativ på sidan 18. Man kan ha en diskussion i klassen utifrån denna sida om till exempel var man lär sig (i och utanför skolan), eller om hur olika personer lär sig. På sidan 19 finns öppna frågor som rör elevens erfarenheter av och framtidsplaner för den egna språkinlärningen. När eleven fyllt i dessa sidor för flera språk som hon eller han kan, kan jämförelser göras mellan elevens användning av olika språk. Denna reflektion ger funderingar som kan hjälpa eleven att förstå sitt eget lärande.

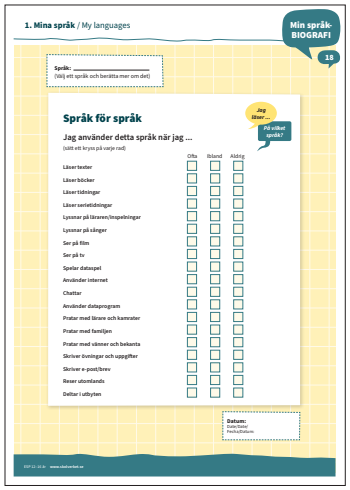

2. HUR JAG LÄR MIG SPRÅK (sidorna 20–24)

Syftet med tankekartan **Hur jag lär mig språk** (sidan 21) är att leda in eleven på tankar kring lärande och därmed förbereda arbetet med sidorna **Jag och min språkinlärning** (sidorna 22–24). Hur denna tankekarta används beror helt på om eleven är van vid att fundera över och ta ställning till sitt eget lärande. För elever som är ovana vid detta behövs säkert en ganska grundlig diskussion i grupp eller hel klass. För vana elever blir det kanske bara en påminnelse att fundera över på egen hand.

Jag och min språkinlärning tar sin utgångspunkt i ett av elevens språk. Frågorna är öppna och här finns det utrymme för spontana diskussioner mellan elever medan de skriver svaren.

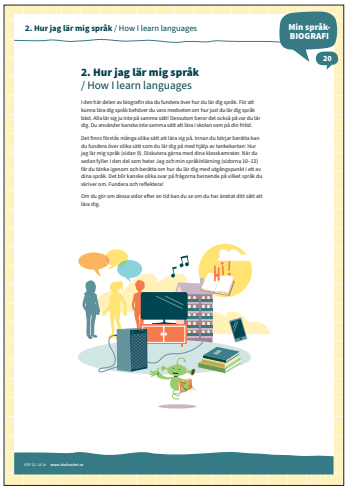

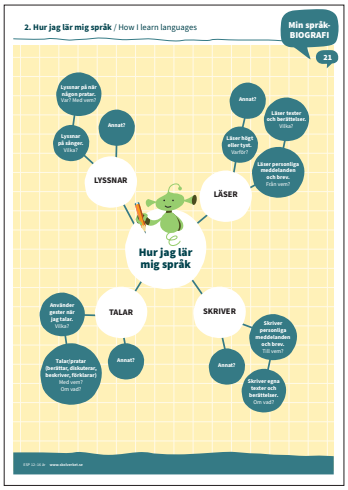

3. KULTURMÖTEN (sidorna 25–29)

Avsnittet **Kulturmöten** handlar om interkulturalitet som betonas allt mer i de svenska styrdokumenten. Kulturmöten kan ske såväl i Sverige som i andra länder och kunskaper som eleven får i skolans undervisning är minst lika viktiga som dem man får vid resor. Alla elever har dessutom inte möjlighet att resa eller träffa människor från andra kulturer.

Interkulturalitet är mer än bara kunskaper om ett land och dess människor. Det viktiga är att eleven lär sig reflektera över situationer där kulturer är olika men även att inse att det finns många likheter.

Denna avdelning av portfolion är speciellt lämplig för språkundervisning i ämnesövergripande form och inbjuder till samarbete med många andra ämnen.

Tankekartan **Kulturmöten** (sidan 26) tar upp tre områden som kan vara intressanta för denna åldersgrupp. Det finns naturligtvis ett oändligt urval av kulturaspekter att ta upp i undervisningen och tankekartan skulle kunna innehålla helt andra sådana om dessa passar bättre med det arbete man håller på med för tillfället. Den kan användas för att diskutera i helklass, i smågrupper eller i par. Den kan också ligga till grund för egna funderingar.

Sidan **Var lär jag mig om andra kulturer?** (sidan 27) är också ett underlag för eftertanke. Här ska eleven tänka efter och kryssa för olika alternativ som gäller för henne eller honom. Diskussioner kan, om man så vill, följa i helklass, grupper eller i par.

Mina erfarenheter (sidorna 28–29) är de två sidor där själva redovisningen sker. Erfarenheterna knyts till ett speciellt land eller en speciell kultur snarare än till ett språk. Dessa två sidor kan användas i princip hur många gånger som helst för att redovisa olika erfarenheter. Om språkpasset används parallellt med biografin sammanfattas de i listan under som finns i Språkpasset.

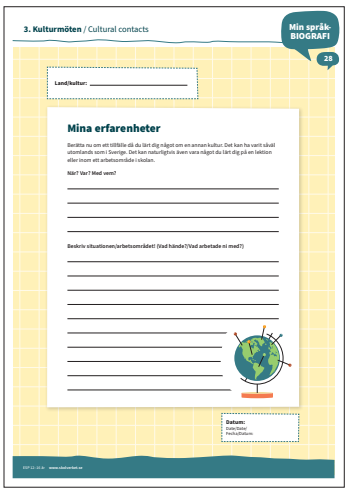

4.MINA MÅL (sidorna 30–32)

Biografin ska vara ett hjälpmedel för eleven att bli allt mer medveten om sitt lärande och denna del syftar till att stimulera eleven att sätta upp lärandemål och utvärdera dem. De två sidorna **Planering** (sidan 31) och **Utvärdering** (sidan 32) kan med fördel användas när övriga delar av biografin är gjorda eller om man valt att koncentrera sig på en del och följa upp denna. Olika arbetsområden/projekt kan vara att lära sig om språk, om kultur eller om eller olika arbetsmetoder. Sidorna kan naturligtvis också komma till användning i övrig planering i den vanliga undervisningen. Det är viktigt att följa upp en planering och få möjlighet att tänka igenom sitt arbete och ta vara på detta vid nästa planeringstillfälle.

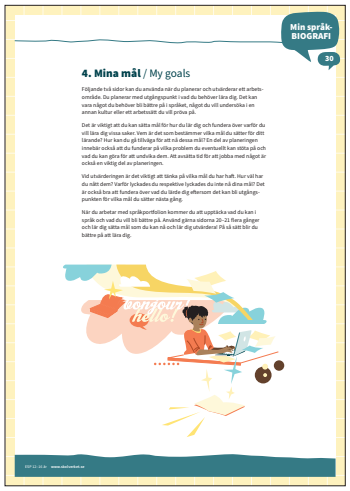

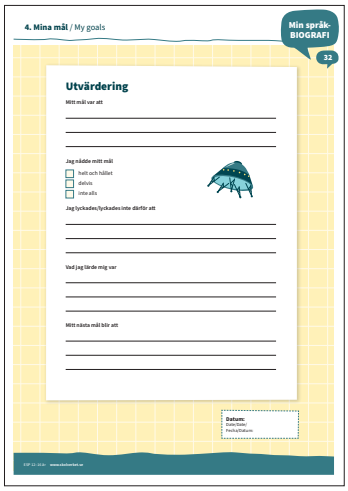

5. VAD JAG KAN – CHECKLISTOR (sidorna 34–45)

Checklistorna är en stor och betydande del av biografin. Det är först när man arbetat med dessa som man kan fylla i översikten i Språkpasset (sidan 11). Det finns checklistor för tre nivåer i ESP 12–16 år: A1, A2 och B1. För elevens kännedom finns också övergripande beskrivningar av de tre högre nivåerna på sidan 33. Kompletta checklistor för B2, C1 och C2 finns på Skolverkets webbplats. De flesta elever i denna åldersgrupp (12–16 år) har ännu inte nått upp till dessa nivåer, speciellt inte till C-nivåerna. En del elever som på egen hand fyller i dessa listor tenderar att omedvetet förenkla innehållet och hamna för högt eftersom de kanske inte fullt inser vilken svårighetsgrad nivån beskriver. Detta kan vara fallet till exempel för äldre elever i modersmål, svenska som andraspråk eller elever som bott utomlands. Om lärare väljer att ändå använda checklistor för B2, C1 och C2 bör en ordentlig diskussion föras med eleverna för att diskutera nivåerna.

Det finns checklistor för varje nivå och varje lista har fem färdigheter: de två receptiva färdigheterna (lyssna och läsa) samt de produktiva (prata med andra, tala och berätta samt skriva). Listorna kan fyllas i vid olika tillfällen och det är att rekommendera att inte göra för mycket vid samma tillfälle. Med fördel kan ifyllandet åtföljas av några lektioner där elever får till uppgift att visa att de verkligen kan det de påstår sig kunna: upp till bevis! För att listorna ska kunna användas flexibelt finns datumrutor vid varje förmåga och listorna kan fyllas i vid fyra olika tillfällen så att eleverna kan se sin progression.

Vilken nivå ska man då utgå ifrån? Det beror förstås på ålder och språk. Man kan utgå ifrån hur dessa nivåer överensstämmer med de svenska kursplanerna. Nivå A1 är den nivå eleven ska ha nått i franska/spanska/tyska inom ramen för elevens val i årskurs 9. Nivå A2 är ungefär den nivå eleven ska ha nått i engelska i årskurs 6 och i franska/spanska/tyska inom ramen för språkvalet i årskurs 9. B1 är den nivå eleven ska ha nått i engelska i årskurs 9 och i kursen moderna språk 4 på gymnasiet.

Utgångsnivå för elever i annat modersmål än svenska och i svenska som andraspråk får avgöras från fall till fall. Modersmålselever kan ju ha kommit mycket olika långt i olika förmågor. Många kan till exempel tala flytande men en del kanske inte alls kan skriva.

På översikten över nivåerna B2 till C2 (sidan 46) finns ringar i olika storlek att skugga. Här kan elever välja att fylla i ringarna på de olika nivåerna beroende på hur väl de bedömer att deras språkkunskaper stämmer överens med den globala nivåbeskrivningen. På sidan 47 finns Europarådets globala skala i sin helhet (A1–C2). Den kan användas för att visa hela självbedömningsskalan eller för att visa till exempel föräldrar hur den fungerar och vad olika nivåer innebär. Den skala som finns i Språkpasset (sidan 10) kan också fungera som information om de olika språknivåerna.

5. Vad jag kan / What I can do

Min språk-BIOGRAFI 33

5. Vad jag kan / What I can do

På de följande sidorna kan du bedöma dina kunskaper i ett språk med hjälp av checklistor. Du kan bedöma dina egna färdigheter i att lyssna, läsa, prata med andra, tala och skriva. Du använder pilmarkeringar för att tala om hur pass bra du kan varje sak. Det finns utrymme att göra bedömningen vid fyra olika tillfällen. På så sätt kan du se din egen utveckling. När du har arbetat igenom listorna kan du fylla i översikten i språkpasset.

För att kunna beskriva en språknivå använder vi skalor som Europarådet har utarbetat för självbedömning. Det finns tre olika nivåer med två delnivåer i varje:

A1 och A2: Nybörjarnivå (Basic level)

Du kan förstå och använda språket i vissa situationer och med en hel del hjälp. A2 motsvarar ungefär den nivå du ska ha nått i engelska årskurs 6 och i språkvalet (franska, spanska, tyska) i årskurs 9.

B1 och B2: Fortsättningsnivå (Independent level)

Du kan nu språket så bra att du klarar dig själv i de flesta situationer även om du gör en hel del fel och är tveksam ibland. B1 är den nivå du ska ha nått i engelska årskurs 9 och i kursen moderna språk 4 på gymnasiet.

C1 och C2: Avancerad nivå (Advanced level)

Du kan använda språket även i sådana sammanhang där högre utbildning eller yrkeskunskaper krävs. Du förstår i princip allt som sägs och skrivs och kan uttrycka dig utan svårigheter i tal och skrift även där det krävs specialistkunskaper.

Att fylla i listorna

Tänk igenom varje påstående noga när du sätter ut pilarna. Det är lätt att överskatta sin egen förmåga! Du ska själv avgöra om du tycker att du kan det mycket bra, bra, ganska bra eller inte alls. Om du har 75% (eller tre fjärdedelar) av alla pilarna i en viss färdighet som "mycket bra" eller "bra" har du nått upp till den nivån.

Jag är på C1 i rymdspråket ...

ISBN 91-38-[illegible] www.liberfabel.se

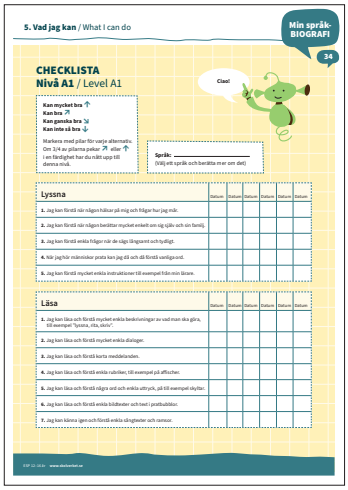
5. Vad jag kan / What I can do

Min språk-BIOGRAFI 34

CHECKLISTA
Nivå A1 / Level A1

Ciao!

Kan mycket bra ↑
Kan bra ↗
Kan ganska bra ↘
Kan inte så bra ↓

Markera med pilar för varje alternativ. Om 3/4 av pilarna pekar ↗ eller ↑ i en färdighet har du nått upp till denna nivå.

Språk: _____
(Välj ett språk och berätta mer om det)

Lyssna	Datum	Datum	Datum	Datum	Datum	Datum
1. Jag kan förstå när någon hälsar på mig och frågar hur jag mår.						
2. Jag kan förstå när någon berättar mycket enkelt om sig själv och sin familj.						
3. Jag kan förstå enkla frågor när de sägs långsamt och tydligt.						
4. När jag hör människor prata kan jag då och då förstå vanliga ord.						
5. Jag kan förstå mycket enkla instruktioner till exempel från min lärare.						

Läsa	Datum	Datum	Datum	Datum	Datum	Datum
1. Jag kan läsa och förstå mycket enkla beskrivningar av vad man ska göra, till exempel "tyvärr, rita, skriv".						
2. Jag kan läsa och förstå mycket enkla dialoger.						
3. Jag kan läsa och förstå korta meddelanden.						
4. Jag kan läsa och förstå enkla rubriker, till exempel på affischer.						
5. Jag kan läsa och förstå några ord och enkla uttryck, på till exempel skyltar.						
6. Jag kan läsa och förstå enkla bildtexter och text i pratbubblor.						
7. Jag kan känna igen och förstå enkla sångtexter och ramsor.						

ISBN 91-38-[illegible] www.liberfabel.se

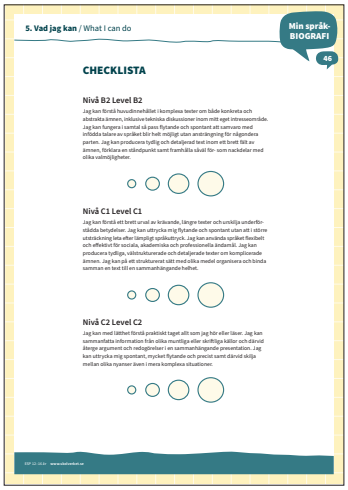
5. Vad jag kan / What I can do

Min språk-BIOGRAFI 46

CHECKLISTA

Nivå B2 Level B2

Jag kan förstå huvudinnehållet i komplexa texter om både konkreta och abstrakta ämnen, inklusive tekniska diskussioner inom mitt eget intresseområde. Jag kan fungera i samtal så pass flytande och spontant att samvaro med infödda talare av språket blir helt möjligt utan ansträngning för någondera parten. Jag kan producera tydlig och detaljerad text inom ett brett fält av ämnen, förklara en ståndpunkt samt framhålla såväl för- som nackdelar med olika valmöjligheter.

Nivå C1 Level C1

Jag kan förstå ett brett urval av krävande, längre texter och urskilja underförstådda betydelser. Jag kan uttrycka mig flytande och spontant utan att i större utsträckning leta efter lämpligt språkuttryck. Jag kan använda språket flexibelt och effektivt för sociala, akademiska och professionella ändamål. Jag kan producera tydliga, välstrukturerade och detaljerade texter om komplicerade ämnen. Jag kan på ett strukturerat sätt med olika medel organisera och binda samman en text till en sammanhängande helhet.

Nivå C2 Level C2

Jag kan med lätthet förstå praktiskt taget allt som jag hör eller läser. Jag kan sammanfatta information från olika muntliga eller skriftliga källor och därvid återge argument och redogörelser i en sammanhängande presentation. Jag kan uttrycka mig spontant, mycket flytande och precist samt därvid skilja mellan olika nyanser även i mera komplexa situationer.

ISBN 91-38-[illegible] www.liberfabel.se

Dossier

Dossiern består av tre sidor som är i princip identiska med dossiern i ESP 6–11 år. Om elever har arbetat med ESP 6–11 år har de redan en påbörjad dossier som de ska fortsätta att samla sina arbeten i. Syftet är att eleven ska se sin egen språkutveckling genom de olika produkter som finns i den. Det är viktigt att mottagande lärare också uppmärksammar elevens tidigare arbeten eftersom de ger information om var den enskilde eleven befinner sig i sin språkutveckling.

Dossiern kan innehålla ljud- och videoinspelningar, skriftliga arbeten, projektarbeten och kan så småningom även byggas på med betyg och intyg. Den bör organiseras så att det finns olika avdelningar för olika språk. Eleven (eventuellt med stöd av läraren) väljer ut produkter hon eller han är stolt över och vill spara. Allteftersom dossiern blir mer omfångsrik bör gamla produkter sorteras bort. Några arbeten från varje årskurs sparas dock för att eleven så småningom ska kunna se hur hon eller han har gjort framsteg.

Instruktioner

Innehållsförteckningen ska hela tiden hållas aktuell för varje språk. Om något plockas bort ska det strykas eller ett helt nytt blad skrivas. Eftersom produkter bör väljas ut omsorgsfullt är det av stort värde att eleverna får formulera sig runt frågan ”Varför valde jag detta?”.

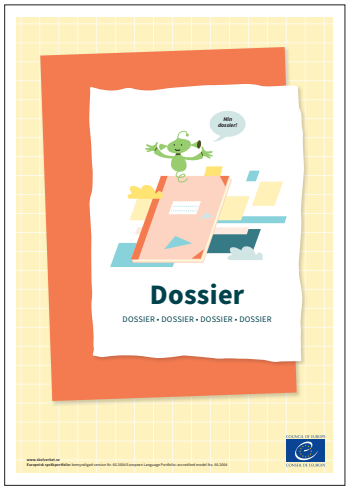

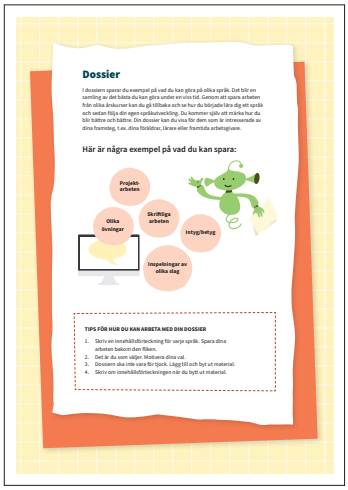

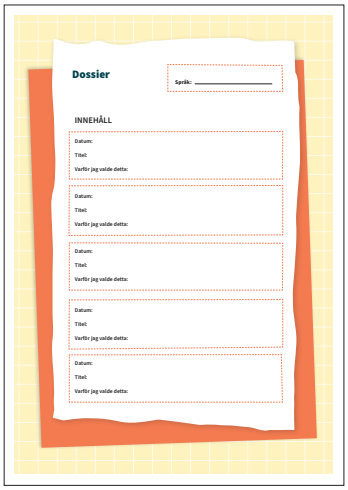

Vi hoppas att Europeisk språkportfolio kan vara ett verktyg för elevernas fortsatta lärande och att de under arbetets gång får syn på vad de kan, så att de vill och vågar använda sina språk.